

проводяться нові дослідження. І хто знає, що ми можемо досягти, вивчаючи космос? Політ людини на іншу планету? Контакт із прибульцями та виявлення нової раси? Цього ніхто не може нам сказати, але, безперечно, наука рухатиметься вперед для досягнення нових вершин, і колись космос розкриється перед нами, переставши бути таким чужим і лякаючим.

Наші пізнання не можуть залишатися на одному місці. Людина постійно намагається творити і пізнавати. Без цього неможливий розвиток. Але ми повинні не тільки постійно замислюватися про наслідки наших відкриттів, а і зробити все можливе, щоб вони працювали на благо, а не на шкоду.

Френсіс Бекон і новітні технології: на перетині науки, моралі та людяності

*Олександра КАПІНУС, здобувач III освітньо-наукового ступеня (PhD),
Науковий керівник тез – Світлана ШИРОКА, кандидат філос. наук, доцент
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Френсіс Бекон, відомий англійський філософ і засновник емпіричного методу пізнання, розглядав знання як інструмент для поліпшення життя суспільства. Його ідея, що знання – це сила (*scientia potentia est*), відображена в основоположному творі «Новий Органон» (1620) [1]. Бекон вважав, що наука повинна сприяти практичному покращенню умов існування, але водночас усвідомлював небезпеку знання, якщо воно втрачає етичне підґрунтя. Його заклик до відповідального використання наукових відкриттів є надзвичайно актуальним у сучасну добу швидкого розвитку штучного інтелекту, біотехнологій та цифровізації.

Бекон попереджав про небезпеку ілюзій, або «ідолів розуму», які можуть спотворювати наше розуміння природи. У «Новому Органоні» він пояснював, що ці «ідоли» виникають від впливу звичок і догм, а також від некритичного підходу до знання, яке не піддається етичній перевірці [1]. Тому, з позиції Бекона, розвиток штучного інтелекту – це і вражаюча сила пізнання, і потенційна небезпека. Його погляд на необхідність контролю за науковими відкриттями можна порівняти з викликами самонавчальних алгоритмів, які, за відсутності етичного регулювання, можуть завдати шкоди суспільству.

Щодо біотехнологій, зокрема генної інженерії, Бекон, ймовірно, підтримав би науковий прогрес як засіб для лікування хвороб, але застерігав би від надмірного втручання в природний порядок речей. У своїх роботах Бекон наводив аргументи на користь балансу між застосуванням наукового знання та моральними межами. У трактаті «Про гідність та примноження наук» (*De dignitate et augmentis scientiarum*, 1623) він підкреслював, що наукові методи повинні підпорядковуватися моральним принципам, щоб уникнути загроз, які можуть похитнути основи людяності [2]. В наш час це застереження актуальне у зв'язку з можливостями редагування геному, які вимагають етичного регулювання для уникнення потенційних ризиків.

У своєму підході до знання Бекон наголошував на необхідності збереження цілісності індивідуального досвіду. Зокрема, його есе «*Про істину*» (*Of Truth*) містить застереження щодо зловживання знанням, яке може обмежувати свободу особистості [3]. Погляди Бекона можуть бути актуальними для критики надмірної цифровізації, що порушує приватність, створюючи умови для постійного нагляду. Бекон цінував роль індивідуального досвіду у формуванні знань і, ймовірно, був би стурбований тим, що цифровізація зводить людське життя до коду й алгоритму.

Таким чином, застереження Бекона щодо бездумного прогресу знань без етичних орієнтирів є важливим уроком у наш час. Він, імовірно, нагадав би сучасному суспільству про небезпеку науки, яка втрачає моральний вектор. Його позиція підкреслює, що знання повинне приносити благо, а не ставити під загрозу гуманістичні цінності.

Література

1. Бекон Ф. Новий Органон. (Електроний ресурс): https://constitution.org/2-Authors/bacon/nov_org.htm.
2. Бекон Ф. Про гідність та примноження наук. (Електроний ресурс): https://imwerden.de/pdf/bekon_tom1_1977_text.pdf
3. Бекон Ф. Есеї, або Поради моральні та політичні. (Електроний ресурс): https://imwerden.de/pdf/bekon_tom2_1978_text.pdf

Етичні аспекти соціального життя в епоху штучного інтелекту

Вячеслав ВАЛКОВИЙ, здобувач III освітньо-наукового ступеня (PhD)

Науковий керівник тез – Світлана ШИРОКА, кандидат філос. наук, доцент

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

Сьогодні важко уявити без впливу штучного інтелекту (ШІ) на економічну, політичну, соціальну сфери життя. Дедалі більше виникає питання наскільки глибоко потужний розвиток автоматизації може становити загрозу для людського соціального життя, якщо норми етики стануть поза базисом моральних принципів людини.

Зміна ринку праці із використанням ШІ стає більш прийнятною в сучасному світі. З однієї сторони, продуктивність виробництва значно підвищується і конкурентоспроможність досягає нечуваних показників. З іншої - скорочуються робочі місця, здебільшого низькорівневої кваліфікації, що тільки підкріплює соціальну нерівність. Компанії, що застосовують ШІ, збагачують свій прибуток, в той час як люди, що втратили роботу через таке впровадження, вимушені шукати роботу іншого напрямку діяльності. Одним з рішень цієї проблеми на думку Ніка Бострома є введення важелів регуляції для забезпечення соціальної справедливості та економічної безпеки [1]. Суспільство має створити правила роботи ШІ, в якій мірі він має право впливати на економічну складову та наскільки прозоро він має приймати рішення. Використання неправильних алгоритмів роботи ШІ може призвести до виходу суперінтелекту з під контролю та становлення загрози для всього